

Čarodějnic sahá až ke keltským rituálům.

Ve Velkém Týnci na Olomoucku si pro májku zase přišli hoši z Grygova. „Kvůli májce dokonce zkratovali elektrické vedení. Vesnice se ponořila do tmy a v nastalém zmatku nám májku sebrali. Strhla se nicméně taková rvačka, že ještě ráno na návsi byla kaluž krve,“ vyličil nedávno starosta Týnce.

Nutno podotknout, že ne vždy a všude se zvyklosti dodržují v čisté podobě. V Krásné Lípě v posledních dvou letech nevydržela májka ani do druhého dne. Nikdy se však úspěšný zloděj nezval. Vůbec nedal místním šanci symbol jara vykoupit. Pachateli tedy nebyli žádní znalci tradic, nýbrž prachobyčejní vandalové.

Když kácet, tak s parádou

Jestliže se mládež podaří májku uhlídat až do konce měsíce, o to větší se strhne při vlastním kácení zábava. Přes vesnici se ubírá průvod maskovaných postav: muži s pilou, hajný, cikánka, žid a muzikanti, kteří na návsi předvádějí taškařice. Namaskovaní dřevorubci vedou vážnou disputaci o tom, zda už mohou máj skácet nebo musí ještě počkat. Do toho místní čtverák pronáší veselé hlášky. Krojované ženy dřevorubcům přinesou jídlo – zeli s pilinami, kterým pak oni po sobě házejí. Když pak konečně vymění dřevěné pily za skutečné a máj podříznou, nastane mezi přihlížejícími prance o pentle a šátky na máji uvázané.

Jak se pálí čarodějnice

Když se mluví o stavění májky, musí se připomenout i pálení čarodějnic. Mnohde se ty dvě tradice prolínají. Jako by jedno byly. Už proto, že chasa ze zábavy při pálení čarodějnic kolikrát odcházela rovnou na stráž k májce.

Dědictví Keltů

Pálení čarodějnic se podle lidových tradic váže k Filipojakubské – nebo chcete-li Valpružině – noci z 30. dubna na 1. května. Věřilo se, že té noci mají zlé síly větší moc než kdy jindy. Původ zvyku historici hledají už v keltských rituálech. Národ, který na našem území žil přibližně před dvěma a půl tisíci lety, ohněm uctíval vládce slunečního svitu a léčivých vod boha Belenu (samí Keltové říkali Beltine, v keltské řeči zářící oheň). I podle nich byla poslední dubnová noc ta nejmystičtější z celého roku.

Pro Kelty byl počátek května

velice důležitým obdobím. Dřív lidé nerozlišovali čtyři roční období, pouze dvě, a sice zimu a léto. Květen byl proto považován za nejkrásnější měsíc vůbec a uctívání božstev bylo hlavně spojováno s příchodem nového času, úrody, očištěním a zároveň podpořením plodnosti země. Postupem času do zvyku spojeného s ohněm vstoupil ale nový fenomén – čarodějnice. Lidé začali věřit, že té noci se čarodějnice slétají na reje a volí mezi sebou královnu sabatu. Před tímto sabatem se měly natírat kouzelnými mastmi, díky nimž mohly létat. Pověřiví předci na ochranu před čarodějnicemi na vyvýšených místech začali zapalovat ohně, aby létající děvy držely dostatečně daleko od svých domovů. A nejen to. Mladíci namazali dehtem a kolo-mazí košťata a zapálené je vyhazovali do výšky. Prý aby viděli čarodějnice létající v povětří. Spíš se ale lidé kochali tím, jaké podivuhodné jiskřící obrazy hořící košťata na noční obloze vytvářela.

Ochrana před čarodějnicemi

Čarodějnická noc přinášela nicméně i starosti. Staří hospodáři z pověrčivosti poslední dubnovou noc úzkostlivě chránili svoje grunty a chlévy před škodlivými čarodějnicemi. V okolí Velkého Beranova například skoro v každé chalupě lidé vyrývali navečer na zahrádce drny a pokládali je před práh domu, chléva a stodoly. A ještě je posypávali mákem nebo pískem. To proto, aby čarodějnice měly práci s vybíráním a počítáním zrníček a nemohly dříve, než se na kopcích rozzáří ohně, vniknout do světnic a tam očarovávat lidi a zvířectvo.

Jinde zase zastrkávali hospodáři do kupky hnoje větvičky chvojí nebo kočiček, aby toho večera nebyl hnůj očarován a na polích se urodilo co nejvíce. Také domovní kliky se ovazovaly lípovou kůrou, která bránila čarodějnicím vstoupit. Odvázat se mohla teprve ráno na Prvního máje. Pak se měla jít natrhat tráva z devíti cizích mezí a večer se podat dojnému dobytku, aby měl stále dobré mléko. Z vlastní meze tam nesmělo být ani stéblo. No, kdo ví, snad to dřív pomáhalo. Avšak s tím, jak mizeli statkáři a svobodní zemědělci, přestalo se na ochranu gruntů myslet.

Nový režim, nový svátek

Komunisté se snažili pohanské zvyky vymýtit. Bylo jim ale jasné, že zakořeněnou tradici se jim jen tak zdolat nepodaří. A proto ji převlékli. Z pálení čarodějnic se staly takzvané mírové ohně. Radost z nespoutané zábavy se ale tím mnohde podařilo dokonale zadusit.

Dnes se už poslednímu dubnovému a prvnímu květnovému dni opět vrací původní význam. Pálení čarodějnic a stavění máje znovu symbolizuje vítání jara. Bez ideologie, bez pověr. Prapůvodní kořeny ovšem nově doplňuje ještě jeden význam. Přelom dubna a května je považován za zahájení jarní turistické sezóny. ■

KAMILA MACHALOVÁ

